

2019

FINANCIËEL MEMO

Alle
essentiële
feiten
en cijfers

43^e editie

Management **IMPACT**

Kerngegevens Nederland – 1
Renten en geldwezen – 3

Externe verslaggeving – 4
Financiële kengetallen – 5
Bedrijf en beroep – 6

Kredieten/financiering – 7
Subsidies – 8

Zorgverzekering en zorgtoeslag – 20
Sociale zekerheid voor ondernemers – 21
Wet op het kindgebonden budget (WKB) – 22
Wet kinderopvang (Wko) – 23
Kinderbijslag (AKW) – 24
Studiefinanciering – 25
Minimumlonen – 26

Fiscale regelingen voor ondernemers – 30
Tarieven belastingen en premies – 31

Indexcijfers – 40
Diversen – 41

Financieel Memo

2019

Onder redactie van

Eikelboom & De Bondt

Fiscaal Financieel Adviseurs BV

Samensteller(s) en de uitgever zijn zich volledig bewust van hun taak een zo betrouwbaar mogelijke uitgave te verzorgen. Niettemin kunnen zij geen aansprakelijkheid aanvaarden voor onjuistheden die eventueel in deze uitgave voorkomen.

Management Impact is een onderdeel Vakmedianet.

Omslagontwerp: Bottenheft
Ontwerp binnenwerk: Bert Arts

ISBN 978 94 6276 319 7

© Vakmedianet, Deventer, www.managementimpact.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h t/m 16m Auteurswet j^o Besluit van 27 november 2002, Stb. 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl)

All rights reserved. No part of this book may be reproduced, stored in a database or retrieval system, or published, in any form or in any way, electronically, mechanically, by print, photo print, microfilm or any other means without prior written permission from the publisher.

VOORWOORD

Voor u ligt de 43e jaargang van *Financieel Memo*, editie 2019. *Financieel Memo* is de handzame informatiebron voor een veelheid aan financiële gegevens. Voor de financiële professional is het *Financieel Memo* het ideale hulpmiddel voor het snel vinden van feiten en cijfers uit de dagelijkse praktijk. Een groot aantal onderwerpen komt aan bod, zoals macro-economische kerngegevens van Nederland, overheidsfinanciën, renten, geldwezen, hypotheeknormen, externe financiële verslaggeving, financiële kengetallen, tarieven bedrijfs- en beroepsleven, kredieten en subsidies, zorgverzekering en zorgtoeslag, sociale zekerheid voor ondernemers, inkomensafhankelijke regelingen zoals het kindgebonden budget en de kinderopvangtoeslag, studiefinanciering, minimumloon, fiscale regelingen voor ondernemers, tarieven belastingen en premies en indexcijfers prijzen en lonen.

Financieel Memo is bestemd voor hen die de behandelde materie in voldoende mate beheersen om de gegeven feitelijkheden in het juiste verband te kunnen beoordelen en toe te kunnen passen. Toelichtende beschrijvingen zijn tot een minimum beperkt. De opzet van *Financieel Memo* leidt ertoe dat het noodzakelijk blijft de wettelijke en andere bronnen te raadplegen. Om dit bronnenonderzoek te vergemakkelijken, wordt regelmatig verwezen naar wetteksten en uitvoeringsvoorschriften.

Financieel Memo heeft als doel u op een prettige en efficiënte wijze van de belangrijkste feiten en cijfers op uw vakgebied te voorzien. Uw reacties op deze uitgave en suggesties die kunnen leiden tot verbetering daarvan ontvangen wij graag op het hierna vermelde redactieadres.

januari 2019
de redactie

uitgever & redactieadres
Management Impact
Leeuwenbrug 117
7411 TH Deventer
e-mail: klantenservice@vakmedianet.nl

INHOUD

Lijst van afkortingen / 15

1. **Kerngegevens Nederland / 19**
 - 1.1 Economische kerngegevens voor Nederland / 19
 - 1.2 Kerngegevens rijksoverheid / 20
 - 1.2.1 Miljoenennota / 20
 - 1.2.2 Rijksbegroting / 20
 - 1.2.3 Budgettaire kerngegevens / 21
 - 1.2.4 Belasting- en premieontvangsten / 25
2. **Gereserveerd / 26**
3. **Renten en geldwezen / 27**
 - 3.1 Officiële rentetarieven Europese Centrale Bank / 27
 - 3.2 Wettelijke rente / 28
 - 3.3 Belastingrente, heffingsrente en invorderingsrente / 29
 - 3.4 WSF-rente / 30
 - 3.5 Geld- en kapitaalmarkt / 30
 - 3.6 Marktrente/U-rendement / 44
 - 3.7 Rentetafels / 45
 - 3.8 Hypotheekvormen / 51
 - 3.8.1 Lineaire hypotheek / 51
 - 3.8.2 Annuïteitenhypotheek met gelijkblijvende annuïteiten / 52
 - 3.8.3 Annuïteitenhypotheek met groei-annuïteiten / 52
 - 3.8.4 Levenhypotheek (hypotheek met gemengde verzekering) / 52
 - 3.8.5 Spaarhypotheek / 53
 - 3.8.6 Aflossingsvrije hypotheek / 54
 - 3.8.7 Beleggingshypotheek / 54
 - 3.9 Hypothecair krediet / 54
 - 3.9.1 Beoordelingscriteria / 54
 - 3.9.2 Inkomenscriteria / 55
 - 3.9.3 Maximaal hypothecair krediet in verhouding tot waarde van woning / 77
 - 3.10 Omrekeningskoersen / 77
4. **Externe verslaggeving / 81**
 - 4.1 Algemene voorschriften / 81
 - 4.1.1 Verslaggeving / 81
 - 4.1.2 Toepassingsgebied Titel 9 Boek 2 BW / 81
 - 4.1.3 Opmaken/vaststellen jaarrekening / 82

4.1.4	Openbaarmaking / 83
4.1.5	Deskundigenonderzoek / 84
4.1.6	Geen Titel 9 Boek 2 BW ondernemingen / 85
4.1.7	Vrijstelling van inrichtingseisen / 86
4.1.8	Aansprakelijkheid/jaarrekeningprocedure / 86
4.2	Jaarrekening / 86
4.2.1	Algemene bepalingen / 86
4.2.1.1	Inzichtsvereiste / 86
4.2.1.2	Normen en standaarden / 87
4.2.1.3	Verbonden maatschappijen / 88
4.2.1.4	Niet vermelden van posten/mededelingen / 89
4.2.1.5	Taal/geldeenheid / 89
4.2.1.6	Samenvoeging/ontleding/rangschikking gegevens / 90
4.2.2	Balans / 90
4.2.2.1	Hoofdingdeling / 90
4.2.2.2	Immateriële vaste activa / 91
4.2.2.3	Materiële vaste activa / 92
4.2.2.4	Financiële vaste activa / 93
4.2.2.5	Vorraden / 93
4.2.2.6	Vorderingen / 94
4.2.2.7	Effecten / 94
4.2.2.8	Liquide middelen / 95
4.2.2.9	Eigen vermogen / 95
4.2.2.10	Voorzieningen / 96
4.2.2.11	Schulden / 97
4.2.3	Winst- en verliesrekening / 97
4.2.3.1	Hoofdingdeling / 97
4.2.3.2	Baten/lasten uit gewone bedrijfsuitoefening / 98
4.2.3.3	Omzet / 99
4.2.4	Waardering / 99
4.2.4.1	Waarderingsgrondslagen van vermogen en grondslagen resultaatbepaling / 99
4.2.4.2	Beginselen / 100
4.2.4.3	Waardering vaste activa / 101
4.2.4.4	Waardering vlottende activa / 102
4.2.4.5	Besluit actuele waarde / 103
4.2.4.6	Herwaarderingsreserve / 105
4.2.4.7	Voorzieningen / 106
4.2.5	Toelichting balans/winst- en verliesrekening / 106
4.2.5.1	Inhoud / 106
4.2.5.2	Eigen vermogen / 106
4.2.5.3	Aandelen / 107
4.2.5.4	Vermelding kapitaalbelangen / 107
4.2.5.5	Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum / 107
4.2.5.6	Langlopende financiële verplichtingen / 108
4.2.5.7	Financiële instrumenten / 108
4.2.5.8	Overige gegevens / 109
4.3	Bestuursverslag / 110

- 4.3.1 Algemeen / 110
- 4.3.2 Inrichtingseisen / 111
- 4.4 Overige gegevens / 113
- 4.5 Jaarrapport micro/kleine/middelgrote ondernemingen / 114
- 4.5.1 Algemeen / 114
- 4.5.2 Micro ondernemingen / 115
- 4.5.3 Kleine ondernemingen / 116
- 4.5.4 Middelgrote ondernemingen / 119
- 4.6 Geconsolideerde jaarrekening / 121
- 4.7 Modellen jaarrekening / 122
- 4.7.1 Algemeen / 122
- 4.7.2 Model A – balans / 125
- 4.7.3 Model B – balans / 127
- 4.7.4 Model C – balans / 128
- 4.7.5 Model D – balans / 129
- 4.7.6 Model E – winst- en verliesrekening / 129
- 4.7.7 Model F – winst- en verliesrekening / 130
- 4.7.8 Model I – winst- en verliesrekening / 130
- 4.7.9 Model J – winst- en verliesrekening / 131
- 4.8 Kasstroomoverzicht (cash flow) / 131
- 4.8.1 Kasstroomoverzicht directe methode / 132
- 4.8.2 Kasstroomoverzicht indirecte methode / 132
- 4.9 Meldingsplicht bestuurders / 133
- 4.10 Bestuurdersaansprakelijkheid / 134
- 4.11 Uitkeringstoets dividenduitkering door BV / 135

- 5. **Financiële kengetallen** / 137
- 5.1 Liquiditeitskengetallen / 137
- 5.1.1 Balansliquiditeitsratio's / 137
- 5.1.2 Omloopfrequentieratio's / 138
- 5.1.3 Cash flow-ratio's / 139
- 5.2 Solvabiliteitskengetallen / 140
- 5.3 Winstkengetallen / 141
- 5.4 Beurskengetallen / 142
- 5.5 Diversen / 143
- 5.6 Begrippen / 144

- 6. **Bedrijf en beroep** / 145
- 6.1 Tarieven Kamer van Koophandel / 145
- 6.2 Notaristarief familiepraktijk / 149
- 6.3 Reprorecht bedrijfsleven / 150
- 6.4 Tarieven Buma / 150
- 6.4.1 Algemeen tarief / 151
- 6.4.2 Mechanische achtergrondmuziek / 153
- 6.4.3 Horeca / 154
- 6.4.4 Welzijn / 156
- 6.4.5 Onderwijs en kinderopvang / 158
- 6.4.6 Fitnesscentra / 159

- 6.4.7 Amateurvereniging / 160
- 6.4.8 Kerkelijke groepering / 160
- 6.4.9 Internet / 161
- 6.5 Tarieven Sena / 161
- 6.5.1 Bedrijfsleven / 162
- 6.5.2 Horeca / 165
- 6.5.3 Verkoopruimte, parkeergarage, winkelcentra e.d. / 166
- 6.5.4 Vermaak, ontspanning en cultuur / 167
- 6.5.5 Onderwijs en kinderopvang / 170
- 6.5.6 Sport / 172
- 6.5.7 Gezondheidszorg / 173
- 6.5.8 Internet / 173
- 6.6 Tarieven Videma / 174
- 6.6.1 Algemeen tarief / 174
- 6.6.2 Brancheregeling bedrijfsleven / 175
- 6.6.3 Brancheregeling horeca / 178
- 6.6.4 Brancheregeling sport / 179
- 6.6.5 Brancheregeling onderwijs / 179
- 6.6.6 Brancheregeling verkoopruimtes / 180
- 6.6.7 Brancheregeling zorg en welzijn / 180
- 6.7 Tarieven FilmService / 181
- 6.7.1 Tarief standaardlicentie / 182
- 6.7.2 Tarief pluslicentie / 184
- 6.7.3 Brancheregelingen / 184

- 7. **Kredieten/financiering / 187**
- 7.1 Grondslagen krediet- en financieringsregelingen / 187
- 7.2 Borgstelling MKB-kredieten / 187
- 7.3 Groeifaciliteit / 189
- 7.4 Garantie ondernemingsfinanciering (GO)/bankgaranties / 190
- 7.5 Garantie ondernemingsfinanciering energietransitie financieringsfaciliteit (GO ETFF) / 191
- 7.6 Innovatiekredieten / 193
- 7.7 Seed capital technostarters / 194
- 7.8 Vroegefasefinanciering en haalbaarheidsstudie / 199
- 7.9 Microkrediet en MKB-krediet / 202
- 7.10 Exportkredietverzekering / 203
- 7.11 Starterskrediet UWV / 204
- 7.12 Crowdfunding / 204

- 8. **Subsidies / 207**
- 8.1 Grondslagen subsidieregelingen / 207
- 8.2 Innovatiesubsidies / 207
- 8.2.1 MKB innovatiestimulering topsectoren (MIT) / 207
- 8.2.2 Innovatieprestatiecontracten (IPC) / 211
- 8.2.3 Smart Industry fieldlabs / 213
- 8.2.4 Eurostars / 215
- 8.2.5 Internationaal innoveren / 216

- 8.3 Energiesubsidies / 218
- 8.4 Scholingssubsidie / 219
- 8.4.1 Praktijkleren / 219
- 8.4.2 Beleidsexperiment menselijk kapitaal (MKB !dee) / 223
- 8.5 Werkgelegenheidssubsidies / 226
- 8.5.1 Subsidie voor meerkosten van werknemer met structurele functionele beperking / 226

- 9-19. **Gereserveerd** / 227

- 20. **Zorgverzekering en zorgtoeslag** / 229
- 20.1 Zorgverzekeringswet (Zvw) / 229
- 20.2 Wet op de zorgtoeslag (Wzt) / 230

- 21. **Sociale zekerheid voor ondernemers** / 233
- 21.1 Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) / 233
- 21.2 Inkomensvoorziening IOAZ / 233
- 21.3 Bijstandverlening aan zelfstandigen (BBZ 2004) / 234

- 22. **Wet op het kindgebonden budget (WKB)** / 237
- 22.1 Kindgebonden budget / 237

- 23. **Wet kinderopvang (Wko)** / 239
- 23.1 Kinderopvangtoeslag / 239

- 24. **Kinderbijslag (AKW)** / 249
- 24.1 Uitkeringsbedragen per kwartaal / 249
- 24.2 Onderhoudsvoorwaarden / 250

- 25. **Studiefinanciering** / 253
- 25.1 Normbedragen WSF / 253

- 26. **Minimumlonen** / 261
- 26.1 Wettelijk minimumloon / 261

- 27-29. **Gereserveerd** / 264

- 30. **Fiscale regelingen voor ondernemers** / 265
- 30.1 Investeringsaftrek / 265
- 30.1.1 Algemeen / 265
- 30.1.2 Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek / 265
- 30.1.3 Energie-investeringsaftrek / 266
- 30.1.4 Milieu-investeringsaftrek / 268
- 30.1.5 Uitgesloten bedrijfsmiddelen investeringsaftrek / 270
- 30.1.6 Desinvesteringsbijtelling / 271
- 30.2 Gereserveerd / 271
- 30.3 Staking/doorschuiving/geruisloze omzetting / 271

- 30.3.1 Staking/doorschuiwing / 271
- 30.3.2 Geruisloze omzetting in NV/BV / 273
- 30.4 Willekeurige afschrijving / 274
- 30.4.1 Milieu-investeringen (VAMIL) / 274
- 30.4.2 Investeringen door startende ondernemers / 275
- 30.4.3 Zeeschepen / 276
- 30.5 Urencriterium/verlaagd urencriterium / 276
- 30.6 Ondernemersaftrek / 277
- 30.6.1 Zelfstandigenaftrek/startersaftrek / 277
- 30.6.2 S&O-aftrek/starters-S&O-aftrek / 278
- 30.6.3 Meewerkaftrek / 279
- 30.6.4 Startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid / 279
- 30.6.5 Stakingsaftrek / 280
- 30.7 MKB-winstvrijstelling / 280
- 30.8 Fiscale oudedagsreserve / 281
- 30.9 Uitgaven voor inkomensvoorzieningen / 282
- 30.10 Middeling / 289
- 30.11 Aanmerkelijk belang / 290
- 30.12 Loonkostenfaciliteiten / 291
- 30.12.1 Afdrachtvermindering zeevaart / 291
- 30.12.2 Afdrachtvermindering speur- en ontwikkelingswerk / 292

- 31. **Tarieven belastingen en premies / 299**
- 31.1 Inkomstenbelasting / 299
- 31.1.1 Heffing inkomstenbelasting/premie volksverzekeringen / 299
- 31.1.2 Verzamelinkomen / 300
- 31.1.3 Tarieftabellen / 301
- 31.1.4 Heffingskorting / 308
- 31.2 Loonbelasting / 312
- 31.2.1 Gebruikelijk en fictief loon a.b.-houder / 312
- 31.2.2 Auto van de zaak / 312
- 31.2.3 Eindheffing / 315
- 31.3 Vennootschapsbelasting / 316
- 31.4 Dividendbelasting / 317
- 31.5 Omzetbelasting / 317
- 31.5.1 Percentages / 317
- 31.5.2 Kleine-ondernemersregeling / 318
- 31.5.3 Factuurgegevens / 319
- 31.6 Belasting van personenauto's en motorrijwielen / 320
- 31.7 Belasting zware motorrijtuigen / 327
- 31.8 Belastingen van rechtsverkeer / 328
- 31.9 Verhuurderheffing / 328
- 31.10 Premie volksverzekeringen / 329

- 32-39. **Gereserveerd / 329**

40.	Indexcijfers / 331
40.1	CPI-alle huishoudens / 331
40.2	Indexcijfers CAO-lonen / 340
40.2.1	CAO-lonen per uur (maandcijfers) / 340
40.2.2	CAO-lonen per maand (maandcijfers) / 346
40.2.3	CAO-lonen per uur/maand (jaarcijfers) / 352
40.3	Indexcijfers alimentatie / 354
40.4	Jaarlijkse huurverhogingen / 354
41.	Diversen / 357
41.1	Werkdagenoverzicht / 357
41.2	Onderwijsvakanties / 358
41.3	Websites instanties / 359
41.4	Stijging AOW-leeftijd / 360
41.5	Transitievergoeding / 360
	Alfabetisch register / 361

LIJST VAN AFKORTINGEN

a.b.	aanmerkelijk belang
AFM	Autoriteit Financiële Markten
ALV	Algemene ledenvergadering
Anw	Algemene nabestaandenwet
AOW	Algemene Ouderdomswet
AVA	Algemene vergadering (van aandeelhouders)
AWIR	Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen
BBP	bruto binnenlands product
BBZ 2004	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004
BES eilanden	openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba
BPM	Belasting van personenauto's en motorrijwielen
BSN	Burgerservicenummer
BTW	Belasting toegevoegde waarde
Buma	Bureau voor muziekauteursrecht
BV	Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
BW	Burgerlijk Wetboek
BZK	(Ministerie van) Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CPI	Consumentenprijsindexcijfer
CTO	Centrum voor Topsport en Onderwijs
CV	Commanditaire vennootschap
dga	directeur-groootaandeelhouder
DNB	De Nederlandsche Bank
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
ECB	Europese Centrale Bank
EG	Europese Gemeenschap
EMU	Economische en Monetaire Unie
ETFF	Energietransitie financieringsfaciliteit
EU	Europese Unie
Euribor	Euro Interbank Offered Rate
EZK	(Ministerie van) Economische Zaken en Klimaat
FOR	fiscale oudedagsreserve
fte	fulltime-equivalent
GO	Garantie ondernemingsfinanciering
hbo	hoger beroepsonderwijs
HTSM	High Tech Systemen en Materialen
IASB	International Accounting Standards Board
IB	Inkomstenbelasting

ICT	Informatie- en Communicatie Technologie
IFRS	International Financial Reporting Standards
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IPC	Innovatieprestatiecontract
ITEA	Information Technology for European Advancement
KHN	Koninklijke Horeca Nederland
KNAW	Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen
NTC	Nationaal Topsport Centrum
LB	loonbelasting
LNv	(Ministerie van) Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
MIA	milieu-investeringsaftrek
MIT	MKB innovatiestimulering topsectoren
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
NV	Naamloze vennootschap
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
OB	omzetbelasting
OCW	(Ministerie van) Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OV	openbaar vervoer
OWM	Onderlinge waarborgmaatschappij
PH	premieheffing volksverzekeringen
R&D	research and development
RDA	Research & Development Aftrek
RvC	Raad van Commissarissen
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
S&O	speur- en ontwikkelingswerk
SBB	Samenwerkingsorganisatie beroepsonderwijs bedrijfsleven
SBI	Standaard Bedrijfsindeling
Sena	Stichting ter exploitatie van naburige rechten
Stb.	Staatsblad
Stcrt.	Staatscourant
STW	Stichting voor Technische Wetenschappen
SZW	(Ministerie van) Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TNO	Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
UWV	Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen
VAMIL	Willekeurige afschrijving milieu-investeringen
VCHO	Vereniging Chinese-Aziatische Horeca Ondernemers
vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
VOF	Vennootschap onder firma
Vpb	Vennootschapsbelasting
VUT	(vrijwillige) vervroegde uittreding
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten

WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
WAZ	Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen
WBR	Wet op belastingen van rechtsverkeer
WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs
Wfsv	Wet financiering sociale verzekeringen
Wft	Wet op het financieel toezicht
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
WKB	Wet op het kindgebonden budget
Wko	Wet kinderopvang
Wlz	Wet langdurige zorg
WMM	Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag
WMW	Wet maatregelen woningmarkt 2014 II
WNR	Wet op de naburige rechten
WSF	Wet op de studiefinanciering 2000
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WW	Werkloosheidswet
Wzt	Wet op de zorgtoeslag
Zvw	Zorgverzekeringswet

1. Kerngegevens Nederland

1.1 Economische kerngegevens voor Nederland¹

Economische kerngegevens voor Nederland				
<i>categorieën</i>	<i>2019</i>	<i>2018</i>	<i>2017</i>	<i>2016</i>
internationale economie^a				
relevante wereldhandelsvolume goederen en diensten	4,0	3,4	4,9	3,6
concurrentenprijs ^b	1,3	0,8	2,1	-3,5
olieprijs (dollars per vat)	72,2	72,5	55,0	44,3
eurokoers (dollar per euro)	1,17	1,19	1,13	1,11
lange rente Nederland (niveau in %)	0,7	0,6	0,5	0,3
volume BBP en bestedingen^a				
bruto binnenlands product (BBP, economische groei)	2,6	2,8	2,9	2,2
consumptie huishoudens	2,3	2,7	1,9	1,6
consumptie overheid	2,8	2,7	1,9	1,1
investeringen (inclusief voorraden)	4,1	4,6	4,4	-6,7
uitvoer van goederen en diensten	4,2	3,0	5,3	1,7
invoer van goederen en diensten	4,8	3,3	4,9	-2,0
prijzen, lonen en koopkracht^a				
prijs bruto binnenlands product	2,5	2,0	1,2	0,5
uitvoerprijs goederen en diensten ^c	1,5	1,2	1,9	-1,4
prijs goedereninvoer	1,2	2,2	4,2	-4,5
inflatie, geharmoniseerde consumentenprijsindex (hicp)	2,5	1,6	1,3	0,1
loonvoet bedrijven (per uur)	4,0	2,8	1,2	0,7
contractloon bedrijven	2,9	2,0	1,6	1,5
koopkracht, statisch, mediaan alle huishoudens	1,5	0,4	0,3	2,6
arbeidsmarkt^a				
beroepsbevolking	1,0	1,1	0,8	0,4
werkzame beroepsbevolking	1,5	2,1	2,1	1,3
werkloze beroepsbevolking (in duizenden personen)	320	355	438	538
werkloze beroepsbevolking (niveau in % beroepsbevolking)	3,5	3,9	4,9	6,0
werkgelegenheid (in uren)	1,5	2,1	1,9	2,0

categorieën	2019	2018	2017	2016
overig^a				
arbeidsinkomensquote (niveau in %)	74,3	73,7	73,4	73,6
arbeidsproductiviteit bedrijven (per uur)	1,2	0,8	0,9	0,2
individuele spaarquote (in % beschikbaar inkomen) ^d	2,9	3,1	2,9	3,6
saldo lopende rekening ^e	9,9	10,1	10,5	8,1
collectieve sector^e				
EMU-saldo	1,0	0,9	1,2	0,0
EMU-schuld (ultimo jaar)	49,1	53,0	57,1	62,0
collectieve lasten	39,2	38,7	38,7	38,4
bruto collectieve uitgaven	42,4	42,5	42,9	44,0

a. Mutaties in procenten per jaar, tenzij anders aangegeven.

b. Goederen en diensten, exclusief grond- en brandstoffen.

c. Exclusief energie.

d. Niveau; beschikbaar gezinsinkomen is inclusief collectieve besparingen.

e. Niveau, in procenten van BBP.

1. Macro Economische Verkenning 2019.

1.2 Kerngegevens rijksoverheid

1.2.1 Miljoenennota¹

- Miljoenennota bevat
 - raming inkomsten/uitgaven voor komend begrotingsjaar
 - overzicht vermoedelijke uitkomsten van uitgaven/ontvangsten over lopende jaar
 - overzicht bezittingen/schulden per einde laatste volledig verstreken jaar (staatsbalans)
 - beschouwingen inzake financiële/economische beleid afgelopen jaren
 - overzicht beleidsvoornemens op financieel/begrotingsgebied voor komend begrotingsjaar, en doorwerking daarvan naar volgende jaren
 - beschouwingen over gevolgen te voeren beleid voor komend begrotingsjaar, en daarop volgende jaren
 - raming uitgaven/inkomsten over (ten minste) 4 jaren volgende op begrotingsjaar
 - bijlagen met macro-economische gegevens.

1. Miljoenennota 2019.

1.2.2 Rijksbegroting¹

- Functies van rijksbegroting
 - opsomming van uitgaven/ontvangsten
 - planningsfunctie: plan van activiteiten/financiering

- evenwichtsfunctie: instrument voor beoordeling verhouding tussen verwachte inkomstenniveau/noodzakelijk geacht uitgavenniveau
- beoordelingsfunctie: middel voor parlement tot beoordeling
- macro-economische functie: mutatie uitgaven/ontvangsten ter beïnvloeding conjuncturele/structurele ontwikkeling nationale economie
- autorisatiefunctie: machtigingsinstrument van parlement aan regering
- beheerstechnische functie: controle op uitgaven/ontvangsten
- controlefunctie: achteraf controle op begrotingsuitvoering.

1. Miljoenennota 2019.

1.2.3 Budgettaire kerngegevens¹

Uitgaven per begroting^a				
<i>begroting</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>	<i>2018</i>	<i>2017</i>
de Koning	43	43	43	42
Staten-Generaal	146	146	149	151
overige hoge colleges van staat en kabinetten	122	121	128	113
algemene zaken	67	67	68	62
koninkrijksrelaties	105	109	489	359
buitenlandse zaken	11 036	9 977	9 328	8 364
justitie en veiligheid	12 339	12 738	12 725	13 053
binnenlandse zaken	5 586	5 482	5 703	875
onderwijs, cultuur en wetenschap	41 595	41 984	42 561	38 053
nationale schuld (transactiebasis)	7 276	7 370	8 048	8 542
financiën	7 046	7 534	7 359	6 724
defensie	10 933	10 477	9 525	8 539
infrastructuur & milieu	9 295	9 553	8 305	7 245
economische zaken en klimaat	5 103	4 486	5 115	5 067
landbouw, natuur en voedselveiligheid	856	882	0	0
sociale zaken en werkgelegenheid	36 342	36 136	34 599	31 817
volksgezondheid, welzijn en sport	18 978	16 414	14 798	14 993
buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking	3 241	3 096	3 060	2 822
wonen en rijksdienst	0	0	0	4 272
gemeentefonds	30 042	30 148	29 169	27 906
provinciefonds	2 372	2 408	2 314	2 570
infrastructuurfonds	7 178	7 368	6 201	5 636
diergezondheidsfonds	35	35	54	39
BES-fonds	33	38	42	41
deltafonds	1 118	1 043	1 103	950
aanvullende posten	9 527	5 917	620	0
consolidatie ^b	-7 565	-7 796	-6 388	-5 260
internationale samenwerking ^c	(5 354)	(5 308)	(5 338)	(4 620)
<i>totaal</i>	<i>212 848</i>	<i>205 776</i>	<i>195 118</i>	<i>182 974</i>

a. In miljoenen euro's.

- b. Dit betreft voornamelijk bijdragen via begroting van infrastructuur & milieu aan infrastructuurfonds en deltafonds.
- c. Uitgaven voor internationale samenwerking zijn toegerekend aan begrotingen waarop deze worden verantwoord en lopen niet mee in totaalstelling.

Bruto binnenlands product^a	
<i>jaar</i>	<i>BBP</i>
2020	841
2019	813
2018	773
2017	737
2016	708
2015	690
2014	672
2013	660
2012	653
2011	650
2010	639
2009	625
2008	647
2007	619

a. In miljarden euro's.

EMU-saldo collectieve sector^a				
<i>jaar</i>	<i>inkomsten</i>	<i>uitgaven</i>	<i>EMU-saldo</i>	<i>% BBP</i>
2020	308 158	303 771	4387	0,5
2019	300 959	292 676	8283	1,0
2018	279 859	274 055	5804	0,8
2017	266 394	257 435	8959	1,2

a. In miljoenen euro's.

Opbouw EMU-saldo collectieve sector^a					
<i>jaar</i>	<i>rijk</i>	<i>sociale fondsen</i>	<i>decentrale overheden</i>	<i>EMU-saldo</i>	<i>% BBP</i>
2020	444	5427	-1484	4387	0,5
2019	2860	6907	-1484	8283	1,0
2018	- 812	7785	-1169	5804	0,8
2017	6894	2589	- 524	8959	1,2

a. In miljoenen euro's.

Inkomsten collectieve sector^a				
<i>jaar</i>	<i>rijk</i>	<i>sociale fondsen</i>	<i>decentrale overheden</i>	<i>totaal inkomsten^b</i>
2020	194 742	140 180	107 139	308 158
2019	190 556	134 705	102 292	300 959
2018	173 198	128 963	99 911	279 859
2017	166 645	119 938	97 173	266 394

a. In miljoenen euro's.

b. Gecorrigeerd met onderlinge consolidatieposten.

Uitgaven collectieve sector^a				
<i>jaar</i>	<i>rijk</i>	<i>sociale fondsen</i>	<i>decentrale overheden</i>	<i>totaal uitgaven^b</i>
2020	194 297	134 753	108 624	303 771
2019	187 695	127 799	103 776	292 676
2018	174 010	121 178	101 079	274 055
2017	159 751	117 420	97 697	257 435

a. In miljoenen euro's.

b. Gecorrigeerd met onderlinge consolidatieposten.

Historisch overzicht EMU-saldo		
<i>jaar</i>	<i>in miljarden euro's</i>	<i>in % BBP</i>
2020	4,4	0,5
2019	8,3	1,0
2018	5,8	0,8
2017	9,0	1,2
2016	0,1	0,0
2015	-14,0	-2,0
2014	-14,5	-2,2
2013	-19,3	-2,9
2012	-25,6	-3,9
2011	-28,8	-4,4
2010	-33,5	-5,2
2009	-31,8	-5,1
2008	1,3	0,2
2007	-0,6	-0,1
2006	0,6	0,1
2005	-2,2	-0,4
2004	-9,7	-1,8
2003	-16,1	-3,1
2002	-10,7	-2,1

Opbouw EMU-schuld^a				
	2020	2019	2018	2017
EMU-schuld begin jaar	403 507	410 169	420 634	439 349
financieringssaldo rijk	-3 343	-7 246	-10 734	-17 701
EMU-saldo decentrale overheden	1 484	1 484	1 169	524
EMU-saldo rest centrale overheid	0	0	0	-128
schatkistbankieren decentrale overheden	0	-900	-900	-402
SNS/Propertize	0	0	0	0
overig	0	0	0	-1 008
EMU-schuld einde jaar	401 648	403 507	410 169	420 634
EMU-schuldquote ^b	47,7	49,6	53,1	57,1

a. In miljoenen euro's.

b. In % BBP.

Historisch overzicht EMU-schuld		
jaar	in miljarden euro's	in % BBP
2020	402	47,7
2019	404	49,6
2018	410	53,1
2017	421	57,1
2016	439	62,0
2015	447	64,8
2014	457	68,0
2013	448	67,8
2012	434	66,4
2011	402	61,8
2010	380	59,4
2009	356	56,9
2008	355	54,8
2007	267	43,1
2006	265	45,3
2005	275	49,9
2004	266	50,3
2003	256	50,0
2002	245	48,8

1. Miljoenennota 2019.

1.2.4 Belasting- en premieontvangsten¹

Belasting- en premieontvangsten 2019-2018^a		
<i>ontvangsten</i>	<i>2019</i>	<i>2018</i>
indirecte belastingen		
invoerrechten	3 241	3 093
omzetbelasting	58 126	52 421
belasting op personenauto's en motorrijwielen	2 201	2 219
accijnzen	12 250	11 986
■ accijns van lichte olie	4 450	4 397
■ accijns van minerale oliën, anders dan lichte olie	4 021	3 925
■ tabaksaccijns	2 617	2 522
■ alcoholaccijns	335	332
■ bieraccijns	456	451
■ wijnaccijns	370	359
belastingen van rechtsverkeer	5 558	5 458
■ overdrachtsbelasting	2 829	2 838
■ assurantiebelasting	2 729	2 620
motorrijtuigenbelasting	4 275	4 131
belastingen op milieugrondslag	5 863	5 113
■ afvalstoffenbelasting	192	94
■ energiebelasting	5 383	4 736
■ waterbelasting	288	283
■ brandstoffenheffingen	0	0
verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken e.a.	273	267
belasting op zware motorrijtuigen	196	180
bankbelasting	478	478
verhuurderheffing	<u>1 720</u>	<u>1 714</u>
<i>totaal indirecte belastingen</i>	<i>94 182</i>	<i>87 060</i>
directe belastingen		
inkomstenbelasting	1 986	-2 574
loonbelasting	59 799	60 934
dividendbelasting	5 556	3 917
kansspelbelasting	536	508
vennootschapsbelasting	25 308	23 696
■ gasector	750	700
■ niet-gasector	24 558	22 996
erf- en schenkbelasting	<u>1 558</u>	<u>1 938</u>
<i>totaal directe belastingen</i>	<i>94 743</i>	<i>88 418</i>
belasting- en premieontvangsten		
totaal indirecte belastingen	94 182	87 060
totaal directe belastingen	94 743	88 418
overige belastingontvangsten	<u>201</u>	<u>213</u>
totaal belastingontvangsten	189 125	175 692
premies volksverzekeringen kas	43 320	44 301

Financieel Memo is de handzame informatiebron voor een veelheid aan financiële gegevens. Voor de accountant, administrateur, controller, belastingdeskundige, financiële planner, assurantietussenpersoon en makelaar is Financieel Memo het ideale hulpmiddel voor het snel vinden van feiten en cijfers uit de dagelijkse praktijk.

Een groot aantal onderwerpen komt in deze 43^e jaargang aan bod, zoals:

- macro-economische kerngegevens van Nederland en overheidsfinanciën
- renten, geldwezen en hypotheeknormen
- externe financiële verslaggeving en uitkeringstoets
- financiële kengetallen
- tarieven handelsregister, reproprecht, Buma, Sena
- kredieten en subsidies
- zorgverzekering en zorgtoeslag
- sociale zekerheid voor ondernemers
- kindgebonden budget en kinderopvangtoeslag
- studiefinanciering
- minimumloon
- fiscale regelingen voor ondernemers
- tarieven belastingen en premies
- indexcijfers prijzen en lonen.

Financieel Memo: onmisbaar voor de financiële professional.

onderdeel van

VAKMEDIANET

9 789462 763197

www.managementimpact.nl
www.cmweb.nl

MI Management
IMPACT